

Brev till medlemmarna i december 2021
från Håkan Jaldung, ordförande i Heidenstamsällskapet (2 sidor)

December är här och snart inleds ett nytt verksamhetsår för Heidenstamsällskapet. Under innevarande år har mycket hänt. Det mest glädjande är att vi genomfört både sommarmöte, årsmöte och ett fullödigt program med både föreläsningar och vandringar. Vi har deltagit i flera kulturella evenemang. Vi har behållit vår bas av positiva medlemmar som frejdigt har deltagit i "kungjorda" aktiviteter. Styrelsen gläds åt det ökandet intresset för Heidenstams verk och person.

Några nyheter finns att läsa på hemsidan:

- Ni kan läsa vårt styrelseprotokoll under fliken Sällskapet kategori 08 Styrelseprotokoll.
- Under fliken **Sällskapet** kategorin *01 Nyheter i sällskapet* kan ni läsa om kulturevenemangen i Motala och Örebro som vi har deltagit i.

Det slutliga programmet för första halvåret 2022 diskuteras inom styrelsen. Återkommer om detta efter nästa styrelsemöte som vi planerar att genomföra i Askersund under slutet av januari.

Ordföranden deltog i DELS höstmöte i Stockholm den 3 november. DELS' ordförande Birgitta Wistrand informerade om den aktuella verksamheten. Bland annat berättade hon att den digitala versionen av *Sverige läser* numera finns på DELS' hemsida (www.dels.nu) samt att frågan om litterära matinéer i Stockholm (i Hartwickska huset på Södermalm) kommer att diskuteras vidare inom DELS då antalet besökande har varit färre än tidigare, kanske på grund av pandemin. Maude Fröberg, som är representant i DELS för Harry Martinsonsällskapet, föreläste om litteraturens och poesins kraft som tröst och trygghet vid kriser och katastrofer utifrån sin erfarenhet från Röda Korsets verksamhet.

I förra månadsbrevet gavs medlemmarna möjlighet att lägga ett anbud på böcker av och om Heidenstam. Böckerna har tillhört vår förre medlem Bo Ollén. Via info@vernervonheidenstam.se eller med postbrev till Håkan Jaldung, Södra Munkeby, 240 451 97 Uddevalla, skulle budet vara styrelsen tillhanda senast den 28 november 2021. Något bud har inte inkommit varför styrelsen kommer att besluta om lämplig åtgärd.

Lite Heidenstamiana har blivit en återkommande del av månadsbrevet. Håll tillgodo:

Efter sin debut år 1888 med boken *Vallfart och vandringsår* var Heidenstam en eftertraktad författare. Inte minst redaktörerna för den tidens jultidningar efterfrågade både dikter och kortare prosastycken.

Häromdagen fick jag helt oväntat läsa ett brev som Heidenstam skrev på Olshammar den 26 oktober 1892. Heidenstam skrev bland annat följande i brevet till redaktören för tidskriften "Idun", Frithiof Hellberg:

"Till min ledsnad nödgas jag tillstå att jag icke för ögonblicket, sedan julkalendrarna o julbladen tömt mitt förråd ha något liggande, som kan lämpa sig för "Iduns" julnummer, och tiden till första dagarna af november blir nu ju något knap.

Emellertid hoppas jag att Ni lämnar mig rådrum åtminstone till midten af november. Till dess kan jag lemna ett

definitivt svar. I nödfall kan ju illustreringen få vara, föreställer jag mig, och skulle jag verkligen få något lämpligt färdigt till dess, skall jag ha nöjet sända det så snart det blir skrivet. Olyckan är att jag ännu har ett annat oinfriadt löfte af liknande art på samvetet". (Stavning enligt originalet).

I Allan Ranius' utomordentliga Heidenstambibliografi anger han för år 1892 flera skrifter som kan hänföras till kategorierna "julkalendrar" och "julblad" såsom "Julqvällen", "Jul-rosor, Julblad för 1892" och "Palettskrap, Julnummer utg. af eleverna vid K. akad. för de fria konsterna". Vidare anges i bibliografin att "Sång på havet" med vinjett av V. Andrén publicerades i "Idun 5 (1892)".

Tiden har inte medgett någon närmare undersökning om Heidenstam lyckades bli färdig med något, som han skriver, "lämpligt" för "Idun" och som publicerades i just tidskriftens julnummer. Idun startades av Fritjof Hellberg som en "praktisk veckotidning för kvinnan och hemmet" men innehållet fick snart en mer allmän prägel med reportage, debattartiklar och ett omfattande skönlitterärt inslag. Idun var också tidigt en förespråkare för kvinnors emancipation, enligt uppgifter på www.

Heidenstams mest kända bidrag till ett "julblad" är dikten "Tiveden" som publicerades i "Julqvällen. Utg. af Publicistklubben 8 (1888)". "Tiveden" ingick senare i samlingen *Dikter* som utkom år 1895. Så här skrev Böök 1944 som inledning till *Dikter i Verner von Heidenstams samlade verk*:

"Den är ett orkesterverk med en utomordentlig rikedom på motiv och melodier. Den börjar med naturscenerierna, återgivna i all sin kärva ödslighet, men med ett sving av stor fantasi, som lyfter den till det monumentala: den fortsätter med en rad tavlor, ur svenskt folkliv".

Heidenstams berättelse om jularna på Olshammar finns att läsa i kapitlet "Ett kvickhuvud. Enlevering och romantisk kärlek. En allvarsman och hans död" i minnesboken *När kastanjerna blommade* som utkom 1941. Under sin "Olshammarstid" tillbringade Heidenstam endast en vinter i Olshammar. Då var hans morföräldrar döda sedan länge.

Efter att i kapitlet ha skrivit om ljusstöpning skriver Heidenstam: "Alla överblivna ljusstumpar gömdes noga under hela året och sparades till julottan, som var vinterns största fest och händelse. De uppsattes på spetsiga träbågar över gången mellan bänkarna i gårdskyrkan. Folket kom då med så många bloss, att den rimmade skogen långa stycken blev lika upplyst som kyrkan. På de dukade julborden, såväl herrskapets som tjänarnas, skulle var och en ha en hög kakor och bullar av olika slag och ett tjockt ljus av bästa sorten".

Den fest med ljusutdelning och annat i juletid, som "herrskep och tjänare" deltog i vid Olshammars herrgård, var emellertid enbart sådant som Heidenstam hade hört berättas. Men fortfarande i nutid tänds ljusen i de spetsiga träbågarna i samband med julottan i Olshammars kyrka. Efteråt serverar vår medlem Britt-Louise julottebesökarna kaffe och skinksmörgås i Olshammarsgården. Traditionerna består.

Bästa hälsningar till er inför Jul och Nyår!

